

IX. СЕДНИЦА
ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ
СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 17. новембра 1921. године у Београду.

Председавао Председник **Миша Трифуновић**.
 Замењивао секретара др. **Славко Шећеров**.

Присутан референт Министарства начелник
 господин Милош Стојиљковић.

(Почетак у 10 и 30 часова.)

Председник **Миша Трифуновић**: Отварам да-
 нашу седницу Законодавног Одбора. Молим го-
 сподина секретара, да изволи прочитати записник
 прошле седнице.

Заменик секретара др. **Славко Шећеров** чита
 записник прошле VIII. седнице.

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли
 Одбор записник? (Прима.)

Молим да се прочитају молбе, које су при-
 спеле Одбору.

Заменик секретара др. **Славко Шећеров** чита
 молбе:

Народног Женског Савеза и Секције Држав-
 них Намјештеника из Сарајева (упућене I. Од-
 секу);

по том протесте:

Народне Социјалистичке Странке противу
 укидања Министарства Социјалне Политике (упу-
 ћено пододбору за проучавање нацрта закона о
 Централној управи); и

Предлог посланика Стојана Костића за из-
 мену члана 24. привременог закона о државној
 трошарини, таксама и пристојбама (упућено пред-
 седнику I. Одсека.)

Председник **Миша Трифуновић**: Пре него
 што пређемо на дневни ред, да учиним једну
 молбу одсецима. Ја сам писмено упутно молбу од-
 сецима да пожуре рад, како би предлози који стоје
 у одсецима дошли што пре пред пленум. Ја и овога
 пута то чиним и молим, да секције пожуре са сво-
 јим пословима. Ово тим пре, што се приближује
 време за које Законодавни Одбор има да посвр-
 шава своје послове. Ако они дођу доцније, о мно-
 гим стварима развиће се дужа дискусија, и онда
 нећемо моћи до одређенога рока, до 28. децембра,
 свршити рад. Зато ја и овога пута молим секције,
 да пожуре своје послове и упуте их пленуму.

Сад прелазимо на дневни ред. Ми смо стали
 код броја 21 списка. То је продужење извештаја I.
 одсека.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, ми смо се јуче
 поделили у овоме питању. Ова уредба примљена
 је са једним гласом већине. Као што се види пи-
 тање је такво, да се нисмо могли сложити. Сада
 приликом дискусије у појединостима ја мислим,
 да је боље наћи извесан компромис, него да гла-
 само и даље против и да тако једну уредбу, која
 је у начелу примљена, у појединостима одбацимо.
 Ја бих молио господу, која су гласала за уредбу
 да пристају на то, а овај пристајак је мој пред-
 лог, да ова уредба вреди само до краја ове године
 и под тим условом, пошто она и сад вреди, да гла-

само у појединостима за ову уредбу с тим, да она
 вреди само до краја ове године.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Ово је врло
 важно, господо, и требало би да саслушамо госпо-
 дина Министра Финансија. Господин заступник
 Министра Финансија у расправи није узео реч и
 ми нисмо чули гледиште Министра Финансија. Ја
 бих вас молио, то би било најпаметније, да саче-
 камо господина Министра Финансија и да онда
 дефинитивно ствар решимо. Стога бих предложио,
 да ову дебату о специјалној расправи одложимо
 кад буде дошао господин Министар Финансија.

Др. **Лаза Марковић**: Јуче је истакнут један
 разлог, да би се створила извесна пометња у раду
 пореских органа, који рачунају с овом наградом. О
 овоме факту треба водити рачуна и треба уредбу
 примити, али да уредба вреди само до краја ове
 године, до 31. децембра. Тиме налазимо једно сре-
 дње решење, одобрили смо рад Министра Финан-
 сија, а за будуће не примамо тај принцип.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, у
 начелу је ова ствар свршена и сад може неко, ако
 хоће, само дати изјаву, али ја морам поступити,
 да решавамо члан по члан.

Има реч господин Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: Ми смо унели у претрес
 овога питања много више ватре него што оно за-
 служује. Ватра је дошла услед тога, што су се
 многи налазили у изузетном стању, није било на-
 длежног Министра Финансија, него је био на про-
 шлој седници присутан заступник Министра Финансија,
 који према овоме, како је дао изјаву, није
 могао дати службену категоричку изјаву о овоме
 питању. А ја и други моји другови стојимо на
 томе гледишту, да нећемо да примимо на себе од-
 говорност да гласамо против политике једнога од-
 говорнога Министра, који је позван сам да каже
 како да се изађе из ове тешке финансијске ситуације.
 Ми нисмо хтели никог да кривимо, да је
 било господина Куманудна Министра Финансија
 овде, ми бисмо видели какво је његово гледиште.
 Али преовладало је противно мишљење, да се
 одмах овај предмет решити као што видите и данас
 то се понавља. Ја морам изјавити, да мени није
 нимало симпатично ово, што се предлаже. Али с
 друге стране, сматрам да политику државних
 финансија треба да води надлежни Министар. Ово
 није никаква кривица, што господин Министар
 Финансија није био ту, он је дошао тек с пута. За-
 ступник Министра Финансија престаје бити за-
 ступник доласком Министра Финансија. Дакле,
 ми имамо случај форсажера. Ми треба да веру-
 јемо један другоме, да немамо намере да се ова
 ствар одуговлачи и остави нерешена, да би стара
 одредба остала у важности. Треба да верујемо
 један другоме и да се на једној од идћућих седница
 расправи све питање без љутње и анимозности,
 како сваки по своме уверењу буде налазно. Дакле,
 ја молим, да се скине ово питање с дневнога реда

за два три дана, и кад дође господин Кумануди, да онда тај предмет расправимо.

Председник Миша Трифуновић: Ја ћу предлог господина Шећерова и господина Љубе Јовановића ставити на гласање.

Др. Момчило Нинчић: Молим вас, господине Председниче, да у допуну предлога господина Јовановића кажем само две три речи: Ја мислим овако: да не одлажемо ово питање на неодређено време, него да се стави на дневни ред за сутрашњу седницу или за седницу прекосутра и да се позове господин Министар Финансија да дође.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар Финансија дошао је појас и неће моћи доћи сутра на седницу, зато да се ово питање одложи за два, три дана. Је ли Законодавни Одбор сагласан, да се за две, три седнице одложи ово питање, док не дође господин Министар Финансија у седницу? (Прима се.) Ова тачка скида се с дневнога реда.

Изволите чути даље.

Известилац др. **Грегор Жерјав** (чита): Број 24 списка.

Овим решењем Министарског Савета од 24. априла 1919. године регулише се давање милостиња државним службеницима и породицама умрлих чиновника, који иначе немају права на пензију, у бившим аустријским крајевима. Ово питање ће бити коначно регулисано законом о чиновницима за целу земљу подједнако. Међутим нак треба за прелаз место милосног акта круне, како је било у Аустрији, омогућити давање милосних пензија указом наравски само лицима без прихода и неспособним за рад. Одсек је мишљења, да треба уредбу оснажити и публиковати као закон.

Постојали су неки стари закони тзв. Хофдекрети, који по Уставу још и данас важе. Ти Хофдекрети регулисали су могућност да се сиротињи и удовицама чиновника који су умрли пре него што су стекли право на редовну пензију у смислу службене прагматике, даде потпора што се звало Гнаденгехалт, милостиња, који је декрет морао да одобри формално сам цар, али држава је то плаћала. Кад смо прешли у нашу државу, није било могуће да се ова ствар одржи, пошто наша Круна на таква права није рефлектирала. Ми још немамо нове службене прагматике, која би регулисала ова питања и стога сам ја мишљења, да се више мање даде неко право удовицама и сирочићима, ако се њиховом оцу десила несрећа да је умро пре него што је стекао право на пензију то јест пре него што је навршио 10 година службе и мислим, да треба да им се обезбеди живот, ако на други начин немају покрића за своје потребе. Услед овога дошло је до великих неприлика, а ипак је била прџка потреба дати нешто сним сирочадима. Њихова је пензија била 8 круна и 20 круна месечно, и наравна ствар, требало је онда мислити и на додатак на скупоћу. Дошли су онда нови молитоци, који су исто то тражили и ствар је дуго времена тако стајала и нико није знао како ће се преко ове ствари прећи. Тако је дошла и ова уредба: решење Министарског Савета, да се јавним службеницима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца као и њиховим удовицама и сирочадима, ако по закону не би стекли право на пензију или издржавање, може давати милост, ако се нађе... (Чита цео текст.)

Господо, сад се спрема службена прагматика и тамо ће се решити и ово питање. Понављам, да ове удовице и сирочад свакако имају нека права, ако иначе немају могућности да живе и држава треба да им да потпору. Но, пошто ова службена прагматика није примљена, то треба да за то време постоји ово стање још и надаље. Ја морам извештај у толико да га исправим, или боље рећи допуним, да ова уредба важи за целу земљу, јер је тако стилизована, да није ограничена само на покрајине бивше Аустро-Угарске. Пошто се ради о прелазноме стању, ја бих молио Одбор да ову уредбу прими. Ја сам ово прочитао, јер знам, да је ово материјал по коме господа нису довољно обавештени.

Др. Лаза Марковић: Мени је жао, што са овом уредбом не могу да се сложим ни у начелу, ни у начину како је то питање решено у појединостима. Не могу да се сложим зато, што ми изгледа, да је сувише велики терет стављен држави, да она даје једну сталну помоћ макар и за период од 3 године свима, апсолутно свима службеницима државним па чак и онима, који су почев од 1914. године до данас погинули или умрли за време, док су били у служби. Ја нарочито не могу да пристанем на то, зато што немамо никаквих података о томе колико има таквих службеника. Ја знам један случај, да је у Херцеговини цео један крај устао противу некаквог бившег служитеља Пољака, Аустријанца, који је примио на име некакве помоћи за 5 година једну грдно велику суму новца. (Известилац др. **Грегор Жерјав:** То је сасвим нешто друго.) На другом месту овакво решење предвиђа, да се даје милостиња указом по предлогу Министра Финансија или ког другог министра. Господо, или се има право на помоћ тиме што је неко у том положају било умро било погинуо и онда се та помоћ може добити без обзира на ма какав указ, или се даје помоћ по милости ма кога министра. Ако ви сматрате, да држава треба да прими обавезу да свима државним службеницима, почев од најобичнијег пандура па до горџ, без обзира на то, што су провели у државној служби мало времена, а таквих службеника има врло много, да одреди и да сталну помоћ, онда то не сме да зависи од воље министра, него треба предвидети услове као што су и предвиђени, да се то и утврди и по испуњавању тих услова да дстични може примити помоћ. Ја се чудим, да Министар Финансија није поднео прорачун да знамо колико ће то државу да стаје, јер ако то стаје 100 до 200 хиљада динара, ја могу да гласам за то, али ако стаје 20 до 30 милијона динара, ја за то не могу да гласам.

Павле Анђелић: Ја изјављујем унапред да се са предлогом слажем, јер је у питању сиротиња, која је остала без средстава за живот. Што се опет тиче начина за добијање те милости, ја се ту слажем са господином Марковићем, да треба да буду przepisane норме, на основу којих се може добити милостиња. Ја претпостављам, да те норме постоје. Иначе не би могло то да се даје добра срца, него морају да постоје извесне норме, на основу којих се добија та милостиња. Ствар је у томе да ли ће то решавати Министар Финансија или ће решавати неки други министар и законодавно тело за сваки случај на посеб. Ја мислим, да је то ствар саме администрације, јер је немогуће, да сваки конкретан случај решава законодавно тело

као што би требало да решава. Како је ово једно прелазно наређење, ја сам, господо, мишљења, да Законодавни Одбор треба да прими ово прелазно стање и да одобри ову уредбу с тим, да јој ограничи рок трајања, те би на тај начин приморао господина Министра, да у том законском року опнађе пута и начина, да се на другој законитој и бољој и савременијој основи реши то питање, а докле да ми одобрим ову уредбу. Ја бих желео да чујем неког од господe референата господина Министра Финансија, пошто господин Министар није овде, за колико би се времена могао решити тај проблем, те да се изнесе пред Народну Скупштину да га реши, а да за то време одобрим ово прелазно стање. То је моје мишљење.

Др. Јанко Шимрак: Ја се, господо, потпуно слажем са овим предлогом у овој уредби. Ја мислим, да је то ствар хумана и да се ниједан глас против овога не би могао дићи, што се тиче саме ствари, а друго је ствар проводње.

Господо, кад се у држави могу трошити милијони и милијони на непотребне сврхе, онда се може дати неколико стотина хиљада за нашу сиротињу. То је дужност државе и друштва. Кад се у Београду за аутомобиле може трошити стотине хиљада динара и ми их видимо како стално лете по Београду, онда ја мислим, да се може неколико стотина хиљада динара дати овој највећој нашој сиротињи, коју ми морамо помоћи.

Што се тиче начина проводње, ја мислим, да није овај који се предлаже најбољи, али како се други не може наћи, онда нека остане овако како је предложено. Ја ћу гласати »за«.

Војислав Лазич: Господо, ја не бих принципијелно имао ништа против тога, да се ова помоћ даде сиротињи и да се она помогне. Али допустите ми, да се не могу сложити са путем и начином, који је овде предвиђен, на који ће се начин та помоћ давати. Ја бих желео, да сваки у овој земљи зна своја права, те да отуда зна и своје дужности и кад он зна своја права, онда неће зависити од милости појединих министара. Дакле, треба предвидети услове тако, да сваки зна, је ли у право или није, а овако како се ово питање решава, нико не зна, хоће ли имати права да добије ту помоћ или не. И најзад зашто бисмо ми делили некоме милостињу, ако је он грађанин ове земље и ако је он ову земљу служио и за земљу се жртвовао, онда има његова породица права и не треба да зависи од воље појединога министра и да ли ће то предложити Марко или Јанко, односно какав политички човек, који има утицаја код надлежног министра. Палазим да оваква уредба даје могућности само за политичку корупцију и кортешовање, те с тога бићу против ове уредбе само зато, што није детаљно израђена, ко на то има права, те да не зависи од воље појединачна хоће ли је добити, него да зна, да је то његово право, а не некаква милостиња.

Др. Светислав Поповић: Као што смо чули од г. известноца, ова уредба имала би важити до оног момента када се законом о чиновничкој прагматици буде решило то питање. Али и кад се не би озаконила ова уредба, ја држим, да би она вредела за нове крајеве, за крајеве бивше Аустрије због тога, што садржај те уредбе одговара оном правном стању, које тамо постоји. Не само да то питање тамо решавају различни декрети, него и

један од најновијих чиновничких закона, а то је хрватски чиновнички закон о уређењу службених односа чиновника и јавних намештеника уопште, регулише то питање на тај начин. И ово стање, које је предвиђено у овој уредби, било би правно стање за нове крајеве. У интересу изједначања нашег законодавства и правног положаја чиновника у земљи потребно је, да тај принцип, који већ вреди у неким крајевима, или озаконимо за све крајеве, или да га укинемо за све крајеве. Ја не бих био за укидање из тога разлога, што ма како ми регулисали питање чиновника, њихових удовица и сирочади у погледу опскрбе, увек ће бити између оног момента, између оних услова, кад један чиновник, односно његова удовица и сирочад има права на мировину и онога момента, кад они немају права на мировину, увек ће бити један прелазни стадијум, који не можете подврћи прописима *stricti juris*, него један стадијум у коме морају одлучивати индивидуални обзир.

Овде је добро схваћено, да имају да одлучују имовно стање и потребе дотичне породице. Правило је, да се сваки господар посла брине о егзистенцији својих намештеника, па је правило, да се та брига протегне и на оне, који остану после намештеникове смрти, и као што рекох, кад се то питање не може решити прописима *stricti juris*, онда га треба решити обзиром на правичност. И ја мислим, господо, да гг. Лазич и Марковић не би имали ништа против тога, да се то пренести Парламенту, да он врши тај акт милости, али ће признати да постоји та сфера, где се индивидуално мора то просуђивати. Међутим, незгодно је да Парламенат решава индивидуалне случајеве и с тога је најбоље, да та питања решава егzekутива. Овај законски предлог дао је ту ствар у руке не влади — ја мислим, да господа нису доста темељно схватили или хтела да схвате прописе ове уредбе — него је ту ствар дао Краљу. Краљ, као шеф егzekутиве, као врховни поглавица свих чиновника има да просуди то питање и код тих случајева, она контрасигнатура министрова нема онај политички значај, који има код закона или указа, које министар премапотписује, него има само тај значај, да министар својим супотписом потврђује уставност дотичног Краљевог акта. А коначно, кад би та ствар била и у рукама владе, треба имати на уму, да у влади, без обзира на то које су партије у њој заступљене, увек седе људи угледни и добро упознати с приликама у земљи, за које морамо очекивати, да неће вршити партизанство и терати кефове, кад се ради о томе: хоће ли сирочад једног чиновника добити тих злеудих 100 динара месечне потпоре. Цела свота која може доћи у питање је апсолутно незнатна, а нарочито је незнатна спрема оних других огромних издатака, који су можда непотребни и сувишни. А ако хоћемо да вршимо коректуру над радом појединих министара у погледу издавања државног новца, онда Парламент има много више прилике да протестује против намештања чиновника, који стварно немају посла и који су довољно способни да могу наћи себи егзистенције и на други начин. Ми смо нашли да сада овде истерујемо принципи, кад су у питању сирочад чиновника, која није кадра да сама себи створи егзистенцију и која из разлога правичности — које ће разлоге конкретно просудити Круна — може очекивати од државе ту потпору. Можда је једина незгода у томе, што

је та припомоћ, која се даје чиновничким породицама, названа милостињом. Де факто није милостиња. Она да је помоћ из разлога праведности, али тај израз не треба да нас буни и ми треба да гледамо саму ствар како јесте. Из тих разлога ја ћу гласати за уредбу како је предложена.

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. Рајчевић.

Милосав Рајчевић: Ја мислим, да ми не можемо примити ову уредбу из финансијске немогућности, јер је не можемо озакоњити за поједине крајеве, него би је морали на све крајеве протегнути. У Црној Гори постојало је по Уставу, да је Краљ могао чиновнику, који има право на пензију, или уопште на коме другом дати то право путем милости. Ако хоћете да посматрате, с тога гледишта, онда сви из тих крајева, који су били у Црној Гори, имају тако исто право на ту милост у случајевима, где се докаже да је она потребна.

Али ја мислим, да се овом уредбом прешло од милости на право. Ако је милост, а то треба у појединим случајевима да се утврди, онда да се одреди та награда и потребноме поможе. Међутим овде се том уредбом просто прешло на право и награђује се онај, који је службо 3 године и т. д. и долазите до тога, да смо ми у немогућности, да свакоме дајемо помоћ.

На крају крајева, све то од куда ће да буде? Остаје да то иде од сељака и да сељак буде оптерећен у тим стварима, зато што треба свакога у вароши помоћи био он послужитељ, намештеник или шта друго. Нека се зато старају поједина надлештва или ко други, а не држава, јер она има одоста ствари да се стара, и да настоји да се ти расходи умање, јер као што знате ми смо у дефициту од 2 милијарде. Говори се да има сувишне чиновника, непотребне расходе треба умањити, треба да се дође до реда, па да се може да живи. Под овим приликама не можемо живети и не можемо свакога осигурати и свакоме дати милостињу и ставити га на пог да може да живи удобно.

Ја сам против ове уредбе и због тога, што се не слажем са г. Поповићем, да и Круна одређује овакву милостињу, већ сваки овакав случај долазно би пред Скупштину.

По Уставу нигде нисмо дали право Краљу и Круни да може одређивати милостињу. Ако би ко и имао да одређује ту милостињу, то би имала као што сам рекао да одређује Народна Скупштина, а она то чини и сада. Поједине молбе долазе у одбор и Скупштина ће у појединим случајевима одређивати помоћ. Из ових разлога мислим, да ову уредбу треба одбацити, а поједине случајеве ће решавати Скупштина. С тога ћу гласати против ове Уредбе.

Председник Миша Трифуновић: Реч има др. Момчило Нинчић.

Др. Момчило Нинчић: Господо, ми смо и у Финансијској секцији и у Законодавном Одбору у незгодном положају због тога, што решавамо извесне предлоге и уредбе, које могу да повуку за собом врло велике издатке, који не одговарају нашем финансијском стању. Сасвим би другачије извесна решења могла испасти, кад би ви знали буџетску и финансијску ситуацију и средства, којима држава располаже. (Др. **Јанко Шимрак:** Колико смо милиона потрошили за мобилизацију? — **Љуба Јовановић:** То нам је крив Карло и људи

који су га помагали.) Допустите ми, да одговорим на овај упад г. Шимрака. (Др. **Лаза Марковић:** Не треба то узети озбиљно.) Врло је незгодан упад г. Шимрака сада када се говори о такој једној озбиљној ствари. Ја мислим, господо, да не треба да буде ни једнога, који схвата народну ситуацију и који воли ову земљу, а који може бити противан мобилизацији, која је једина успела и по мишљењу Енглеске и Француске и по мишљењу независних листова, да се протера Карло. Ја верујем, г. Шимрак није урачунао у те, али су за ову мобилизацију криви не само Карло него и сви они, који су били са Карлом у вези и који су потпомагали, да се учини ова Карлова авантура, а међу којима на жалост има и људи, који треба да буду наши држављани. Што се тиче г. Шимрака и људи из његове партије, они су коректни у томе погледу. Али наша међународна ситуација је таква, да милијони потрошени на мобилизацију не треба никако да се жале, јер су они учврстили нашу међународни положај и нашу међународну ситуацију.

Да се вратим сада на ово питање. Због тога, господо, ми смо у Финансијској секцији у забуни, не знамо шта да радимо, незнајући финансијски положај. Ми смо често решавали о овим праведним захтевима и какав је обичај био ван Србије да се чиновници, који немају право на пензију, не оставе на сокак. Али треба бити на чисто са овом стварју, да је ово једна помоћ од 2.000 динара, која се даје породицама чиновника, који су били 23 и више година службеници државни, али да та помоћ ни у коме случају не може за собом да повуче додатке на скупоћу. Јер, господо, има података, да се са додацима на скупоћу чине највеће злоупотребе. По свима местима наше земље постављају се чиновници и даје им се скромна помоћ, постављају се по 30 послужитеља у једноме позоришту, где не треба више од петорице, са малом платом од 60 дин. месечно али са 25 динара додатка на скупоћу. Због тога да будемо на чисто, господо, и да не дозволимо да се овом приликом провлачи не 15, 20 или 25 него по 15 или 20.000 дин. Господо, то нећемо. Ово је једна помоћ и у томе смислу ова уредба има да се измени, на коју се додаци на скупоћу не могу срачунавати.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. известилац.

Известилац др. Грегор Жерјав: Ја, господо, морам најпре рефлектирати на то, што је казао г. Лазич, да би то било једно средство за кортенацију. Господо, ја познајем пракеу и ја сам сам примао такву пензију од 20 круна месечно, пошто ми је отац умро кад сам био студент. Ја не знам ни једнога случаја, а читам већ новине преко 30 година и никада ни од кога нисам чуо да се критикује, да би било случајева корупције са овом милостињом, зато што је то немогуће, јер ове удовице и ова деца немају активно бирачко право. Господо, изволите помислити и то да ову милостињу, како ју је назвао г. Нинчић боље, помоћ, треба да примају само службеници оспособљени и породице службеника јавних, који су погинули а још нису стекли ово право. Нормалан је случај такав, да обично отац-чиновник умре а има четири године службе или 2—3 године после тога што се оженио и онда удовица са двоје или троје деце нема право на пензију. Ако се сада утврди по овом ригорозном поступку, да они немају других

прихода и да нису способни за рад, онда могу добити ову милостињу. Ова милостиња је мала и ја бих рефлектирао с тога гледишта на мисао г. Нинчића, која је иначе исправна. Ако бисмо ми унели да не примају никакав додатак на скупоћу, који изнаша два динара дневно, онда би било то, да би примали два до пет динара темељне пензије. Ако бисмо решили овако, како мисли г. Нинчић, онда свакако треба да вратимо ствар у секцију, да се та ствар боље проучи:

Ја сам зато да се ограничи, јер овај износ од две хиљаде динара није превисок. Неко не прима ни 2000 динара годишње, неко не прима ни 300 ни 400 динара пензије годишње. Ако хоћете да ми ово питање с тога гледишта, што га је изнео г. Нинчић, третирамо, онда морамо ствар да вратимо секцији, јер без додатка на скупоћу, који је сада само два динара, они морају умрети од глади. То су само удовице и деца таквих удовица — и ако је који бивши чиновник, он је такав да је за службу неспособан — и већином су такви људи, који су се у служби онеспособили. (Др. **Лаза Марковић:** Јесу ли се онеспособили у нашој држави?) Онеспособили су се у оној држави, али их не можемо убити, г. колега, они морају живети и имају права да живе. Ја видим, да има формалних потешкоћа и ја бих молио, да се ово врати секцији и да се са гледишта г. Нинчића простудира. Али ја вас уверавам, господе, да до сада није било ни једног јединог случаја злоупотребе, само има свакога дана притужбе од ових несрећних удовица, које се туже, да не могу ни живети ни умрети са овим додатком, који сада од наше државе примају. Ја вас уверавам, господе, да раније није нико ништа примио, јер је раније Дирекција Државног Рачуноводства ове ствари бацила у кош.

Пошто видим да ствар још није дозрела за коначно решавање, био бих стога мишљења, да ову ствар још једанпут вратимо у секцију, па да онда дође пред одбор зрелија.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Маговчевић.

Јован Маговчевић: Господе, ја мислим, да ми треба да будемо доследни. Ви знате, да смо ми пре неколико дана примили уредбу Министарства Народног Здравља о епидемијским лекарима и да је донета одлука, ако лекар умре а нема право на пензију, да онда његова породица има право на пуно пензију. Овде се тиче других чиновника, који нису епидемијски лекари и ако они умру, а нису стекли право на пензију, њихове породице неће имати пензију или помоћ, а то није право. Ја хоћу овде да поменем један случај, који сам јуче чуо и зграуо се. Не знам, да ли је истина, али мислим да упутим питање на Владу. Чуо сам за решење Министарског Савета, да је једној удовици, једног министра који је умро, која је доброт материјалног стања, а која врши неке лифериције, дата тродрупа пензија и додатци. Ја сам зато за уредбу и гласају за њу.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Светислав Поповић.

Др. Светислав Поповић: Ја мислим, да нема разлога враћати ову ствар секцији. Кад се даје милостиња или кад се даје помоћ, онда се разуме, да је Министар овлашћен да исплаћује само оно што се као помоћ даје. Хоће ли се на ту пензију

или помоћ исплаћивати посебни додатци, зависи од тога, хоће ли Министар имати законско овлашћење, да те додатке исплаћује. Ово питање, које је покренуо г. Нинчић, не спада у уредбу, по којој ће се исплаћивати мировина, него спада у уредбу о додатцима. Овим законом био би Министар овлашћен само да исплаћује оно, што је у томе закону изрично одобрено, да се може исплатити. Ја држим, да се увек износ помоћи има тумачити рестриктивно онолико, колико је изрично дозвољено, да се може исплатити. У закону о уређењу пензија не треба расправљати питање, да ли на пензије иду додатци или не иду. У уредби о епидемијским лекарима ми нисмо казали: имају право сирочад тих лекара на пензију са додатцима или без додатака, него смо казали: имају право на пензију, а питање имају ли права на додатак или немају решење се питањем о додатцима. Тако исто ово питање о додатцима да одложимо а саму уредбу да свршимо.

Председник Миша Трифуновић: Одсек као што видите предлаже као што је г. извештач изјавио, да се ствар повуче и врати поновно у секцију. И ја ћу тако ставити на гласање. Ко је за то, да се та ствар врати Одсеку нека остане седети, а ко је против тога нека изволи устати. (Устају седморица.) Већина је за то, да се ствар врати Одсеку. С овим смо свршили прву тачку дневног реда. Сада прелазимо на другу тачку дневног реда на претрес извештаја I. Одсека бр. 2. Молим, г. извештача да чита.

Извештач др. **Славко Шећеров:** У извештају I. Одсека број 2. говори се о прегледу уредаба Министарства Финансија под бројем 25., 26., 27., 28., 29., 34., 35., 36., 37., 39., 40., 75. и 76. списка уредаба, а односе се у главном на пореску политику. Одсек предлаже, да остану у важности без измене бр. 25 списка уредаба, а то је привремени закон о порезу на ратне добитке од 6. априла 1920. год. Прилог Финансијском закону за 1920. и 21. год. Службене Новине бр. 185/20. Овај закон важи за целу територију краљевине и обухвата као порески период 1914.—1919. год. а право распоређивања и наплате застарела у року од пет година. У главном тај је закон већ извршен, а с обзиром на застарелост утврђује сам по себи 1925. год. и стога Одсек предлаже, да се озакони.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Анђелић.

Павле Анђелић: Овај закон о ратној добити није извршен, и оно што је извршено није извршено како треба. Министар га није извршио онако као што стоји написано. Он је наредио, да финансијске власти иседе, да ли је тко ратни богаташ и да прикупљени материјал поднесу на решење Законодавном Одбору, да му се онда порез разреже. Међутим ниједна финансијска власт у унутрашњости није то извршила, него су скупућени одбори и казано је обично онако партизански: У једном крају на једну групу, а у другом крају на другу. Ту никако нису играли улогу они разлози, који су предвиђени у закону, него су играли улогу други споредни разлози и на основу тога је резултат тај порез. Да би се постигло оно, што у закону нише, потребан је један додатак у том закону, да финансијске власти морају примити свим оним ратним богаташима, којима је порез неправедно разрезан, изјаве, да о свом тронку

може Министар Финансија створити комисију, која може извршити испитивање, које финансијске власти нису извршиле. Јер има случајева, као што у мом крају, где један човек има кућу и прије рата је био имућан. Сада су му разрезали 18.000 динара ратног пореза. Сва околина без обзира на политичку страну тврди, да том човеку мора да се прода сада кућа, да узмогне платити порез на ратну добит. Жално се, али кажу да нема права на жалбу. На овој основици ја сам интервјуисао да Министар пошаље кога год хоће из Министарства и да утврди, да му апсолутно ништа није било саопштено и да изјава општинског председника да је ово обнародовано и да му је то казано на збору, није била никоме позната. Нека господа у Министарству била су за то, али г. Министар је пронашао, да то не може бити по закону. Због тога ја предлажем допуну овога закона о ратној добити, која би гласила овако (чита): »Овлашћује се Министар Финансија, да на основи поднетих молби дотичних ратних богаташа, који су неправедно општењем, може наредити о његовом трошку извиђање оно, које финансијска власт раније извршила није«.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин др. Поповић.

Др. Светислав Поповић: Питање, о коме овде расправљамо, због тога је заматно, што може бити спорно, да ли спада у компетенцију Законодавног Одбора или саме Законодавне Скупштине. Пореска политика и порески систем је ствар, којом мора да се позабави Народна скупштина нар екселанс и као остали порески закони мораће и ово питање доћи пред саму Народну Скупштину. Ако је игде потребна сталност, то је она потребна у финансијском законодавству. Можда није ништа више шкодило идеји нашег народнога јединства и угледу наше државе, него сталне промене финансијских прописа. Оно што је јуче било пореско право, данас није више и нико не зна, што ће бити сутра пореско право. Настала је у том питању једна неизвесност и држим, да је дужност направити тој неизвесности што пре крај.

Што се тиче самога предлога закона, ја налазим, да је он добар и да ће се тај закон морати усвојити. Али није важно, што налазим ја или што налази Законодавни Одбор, него је важно, што налази сама Народна Скупштина, односно Финансијски Одбор Народне Скупштине. И било би погрешно, ако би ми донели који порески закон, ако би га ми донели излажући се опасности, да га Народна Скупштина промени, да по предлогу финансијског одбора, који би био поднесен Народној Скупштини, иста изјави, да ово правно стање, које смо ми створили, не вреди.

Зато ја мислим, да би било потребно, пре него што Законодавни Одбор донесе своју одлуку о појединим пореским законима, да се саслуша мишљење Финансијског Одбора и да у складу са мишљењем Финансијског Одбора донесемо дефинитивно решење Законодавног Одбора. Због тога би било потребно, да се расправа о овом закону, о овој Уредби, као што у опште расправа о свим уредбама, које имаду за предмет пореско законодавство, одложи и упути Финансијском Одбору Народне Скупштине и кад добијемо мишљење Финансијског Одбора Народне Скупштине, да тек онда донесемо дефинитивно решење Законодавног Одбора.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Чубровић.

Др. Павле Чубровић: И ја налазим, да се ова уредба није до сада примењивала како би требало и да је оваква каква је ушла више збрке него побољшице у наше финансијске прилике. Ја налазим, да је овде починена једна грешка тиме, што се искључиво право за опорезовање тих ратних богаташа оставило чисто финансијским управама. Јер саме финансијске управе, биле окружне или срекне и т. д., врло су често под утицајем људи заинтересованих и када немају јаче контроле са стране, који познају прилике, онда је савим природна ствар, да често пута и та калкулација испадне на штету државе односно на штету примене саме уредбе. Ја бих с тога замолио слажући се са мишљењем господина дра. Поповића, да целу пореску политику пренесемо на Финансијски Одбор Народне Скупштине, да допесе тај Финансијски Одбор закључак, који има бити меродаван за опорезовање ратних богаташа. С тога сам и ја за то, да се ова уредба врати у Одбор и да се измени у овом смислу, да се измени Одбор, који ће бити меродаван за опорезовање и да ствар иде другим путем него што смо ми то почели.

Референт Министарства Финансија Начелник Милош Стојиљковић: Поводом овога предлога налазе су две примедбе, које су умесне и које могу изазвати и даљу дискусију. Једна је примедба г. Поповића, којом тражи, да се овај закон врати Финансијском одбору и уопште да се врате финансијском одбору сви они закони, који говоре о нашој пореској политици. Што се тиче осталих законских пројеката и уредаба, они могу бити и умесни, али сматрам, специјално код овога закона о порезу на ратне добити, да нема места да се врате из овог разлога. Овај закон о порези на ратној добити био је већ пред финансијским одбором Привременог Представништва и он је тамо дискутован. Све измене, које су биле потребне, накнадно су ушле и по тим накнадно унетим изменама разређује се порез. Дакле овај је пројекат већ претресао у финансијском одбору, само не у овој Скупштини него у Привременом Народном Представништву. И пошто је он већ прошао кроз финансијски одбор, то налазим да би било излившино, да сада поново иде пред финансијски одбор. А што се тиче примедбе, коју је навео господин, морам да истакнем да су оне умесне. Рад финансијских власти о разрезу пореза на ратне добити није био на своме месту. Шта је све утицало, то је негодно а и немогуће је да вам сада кажем, само знам, да кажем ово, да по свима жалбама, апсолутно по свима жалбама, тај разрез је у Дирекцији неосредних пореза поништен зато, што није имао свога законског ослонца, јер рад пореских власти није био онакав, како то прописује закон и правилник за извршење овога закона.

Јосип Дрофеник: Гледе давка на војне добичке морам некај припоминти на подлаги својих изкушењ в Словенији. Там имамо велике војне добичкарје, ки јим је предписано прав мало давка на војне добичке, дочим се предписује та давек малим људем в таки вишини, да то ни в нобенем правем размерју в давком великих војних добичкарјев. Тако се је на пр. згодило, да је мед бојно нека родбина ликвидирала своје селско преможење ни се преселила в место, кјер је купила хишно. Седај се ји рачуна та хишна за војни доби-

чек — ни вендар је родбина само своје иметје пренесла в место.

Осеби, ки има 150 миљонов преможења, се је предписало само 800.000 војнега добичка; другима, ки имају мајхно преможење, се је па предписала свота, да би морал кар ликвидирати.

Зато мислим, да се долочитев вишине давка на војне добичке не сме преустити навадним давчним урадом, амнак да се мора то преустити вишији корпорацији. Туди нај се потегне натачна меја, кај се сматра кот меја, кај се сматра кот војни добичек ни кај не. Мислим, да се кметско посество не сме сматрати кот војни добичек, кер има кметско посество данес дејанско мајхно вредност него пред војно.

Ствар нај се тореј врне финансијному одбору, ки нај всо ствар проучи.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин референт Министарства.

Референт Министарства Финансија **Милош Стојиљковић:** Због тога смо ми морали ове разрези ништити и издавати нова наређења пореским властима уповоравајући их на правилну примену закона. Стоји додуше онај случај, који је навео господин посланик: да су понеки изгубили своје право, али је то могло доћи само због тога, што су пропустили да у законом року употребе право жалбе. Иначе, ко год се жалио, њему је разрез пореза поништен.

Др. Лаза Марковић: Кад већ овај закон треба да примимо и да га одобримо, ја ћу гласати зањ, али би желео, да пре тога чујемо податке о томе колико је стварно наплаћено ратне порезе у нашој Краљевини. Ако господину референту пису сада ти подаци при руци, ја бих молио, да донесемо закључак, да пре коначне одлуке размотримо те податке, како би имали јасну слику о дејству и примени овога закона, да се можемо правилно оријентирати.

Референт Министарства Финансија, начелник **Милош Стојиљковић:** Поводом овога тражења послајника господина Марковића, могу одмах изјавити, да по овом закону о порези на ратне добитке у Србији, подразумевајући ту стару област Србије и Црну Гору, ми још ниједан сантим нисмо унели у државну касу. А што се тиче осталих области, о томе не могу дати сада одмах податке, пошто се тај закон примемењује још из 1916. године.

Др. Лаза Марковић: Онда нам спремите те податке за коначно гласање.

Референт министарства Финансија начелник **Милош Стојиљковић:** Драге воље.

Војислав Лазић: Досад су пред нас изнета два закона, која су компромитовала правду у земљи. Први је закон о § 85. кривичног законика, који се односи на суђење лицима, која су издала нашу земљу и која су наш народ угњетавала. Тај је закон дао тим лицима могућности, да се извуку испод суђења и да се напуне цепови адвокатима, а правда је међутим настрадала, јер је дата сатисфакција тим људима, да су на суду оглашени за поштене људе. Други је закон о порези на ратне добитке. И тај је закон изиграи. Он је дао могућности ратним богатинама, да своје финансијске добити тако прикажу као да су на њих дошли на један праведан начин.

Господин референт је напоменуо већ, да из старих граница Србије у државну касу није ушла ниједна пара од порезе на те ратне добитке. То је најбољи доказ како је и овај закон изиграи. Зар и ми нисмо имали ни једног ратног богатина? Док су поједини гинули, други су у позадини и они, који су остали овде и који су наш народ мучили са непријатељем заједно, правили капитале и данас су милионари, а видите пису платити ништа, ни паре порезе на ратну добит. Ја мислим, да секција, која је предложила нама, да ми одобримо овај закон онакав какав је предложен, није учинила своју дужност. Требало би преимачити овај закон и елисити сва она богатства, која су од 1914., па на овамо створена. Зато сам ја мишљења да се овај закон врати натраг финансијском одбору и да финансијски одбор мало боље проучи ову ствар, те да једанпут овај народ види, да се оно што се говори зајста и ради. Ми смо раструбили о некаквој порези на ратну добит, а како видимо од свега тога није било ништа. Такав рад показује, да у овој земљи нема никакве правде и зато се, господо, тако рђаво и одазвао народ при упису овог унутрашњег зајма, јер је изгубио веру у правду и каже: где су ратни богаташи, камо пореза од ратних богаташа па да се покрију издаци, а не да се апелује на голи и боси народ да даје зајам, а ратни богаташи да гомилају и стварају милијоне.

Ја предлагем, односно слажем се са господом, која су предлагала, да се овај закон врати поново у финансијски одбор и да на темељу ових примедба одбор преимачи овај закон и доведе у сагласност да се ратни богаташи могу порезати и да се та пореза може од њих и наплатити.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: Ја, господо, мислим, да је овде некаква забуна, нарочито да се погрешно разуме говор господина Поповића. Господин Поповић није предложио, да се ова уредба врати у секцију, па да секција нешто измени, него је господин Поповић предложио, да ми ово не радимо, него да упутимо Финансијском Одбору скупштинском. Сад, господо, да се задржимо на томе шта значи управо предлог господина Поповића? То, господо, практички значи овако: да ми више ово не решавамо, него да упутимо финансијском одбору. Сад, господо, настаје питање, да ли ми имамо право и да ли је наш посао, да ми упућујемо скупштинском финансијском одбору. По моме мишљењу, није. Ми можемо да упућујемо само Скупштини оне предмете, које би Скупштини Влада предложила, а овде стојимо пред прописом члана 130. да имамо да прегледамо и ову као и друге уредбе финансијске секције. Нама је предложено, да овај привремени закон или уредба — не знам како се зове — буде примљен, да буде утврђен онакав какав је.

Чујемо од господина Анђелића, да ова уредба није добра, да она није функционисала како треба. Ако, господо, има у томе смелу калких конкретних предлога да се шта промени, изволите изнети. Господин Анђелић је изнео овај предлог и ја молим господина известиоца и другу господу, која су надлежна да о томе предлогу господина Анђелића што кажу, јер шта можемо друго? Можемо на предлог секције да укинемо ову уредбу. А шта значи, да укинемо уредбу? Нико није платио до сада па неће ни од сада. Да се не

варамо! Ми не радимо ништа против ратних богаташа него у корист њихову да не плате ни онолико, колико би платили по уредби. То је, господо, јасно. Сматрао сам за дужност да свратим пажњу круговима какав смисао и последице имају поједини предлози који падају. Дакле, господо, ја вас молим што се овога предлога тиче, ако има каквих примедба и ако треба што попунити, онда да то попунимо. Ми смо чули од господина референта Стојиљковића о недостацима закона, да је он био у рђавој примени код финансијских органа и да је централна управа давала друга упуства и упућивала на правилну примену уредбених прописа. Дакле, из тога сам ја извео, да се Министарство не жали на рђаве прописе ове уредбе, него на рђаву примену. Зато, као што рекох, ја ћу бити у начелу да примимо предлог финансијске секције, а што се појединости тиче можемо како се договоримо штогод и мењати.

Сад ми, господо, допустите да кажем неколико речи о једној начелној ствари о нашем односу према финансијском одбору. Да унапред кажем може бити случајева да и ја и Законодавни Одбор знају сасвим правилно, да неки предмет који је упућен Законодавном Одбору, не спада у нашу надлежност, него у надлежност финансијскога одбора Народне Скупштине, и према томе тражимо, да се тај предмет упути финансијском одбору. Али као што рекох, то није случај овде. Случај би био као што смо имали у почетку рада Законодавног Одбора, да је Влада предложила нове уредбе или повећала порезе или у опште повећала намете и ми као Законодавни Одбор схватамо да ми нисмо надлежни за те послове, него да је једино надлежна Народна Скупштина и да то право Скупштине ми не можемо присвојити.

А што се тиче других питања финансијске природе, која су обухваћена овим уредбама, које је Устав прогласио за законе, то је наша надлежност да их прегледамо, да их утврдимо или променимо и кад такви предмети пред нас дођу, ми ћемо бити дужни да о томе решавамо. Ова прва уредба о порезу на ратне богаташе то је таква уредба, да ми не треба никакве нове порезе да ударамо, тај је порез већ ударен него ми имамо да утврдимо само оно, што је већ по Уставу проглашено за закон.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин др. Светислав Поповић.

Др. Светислав Поповић: Господин Љуба Јовановић није потпуно правилно схватио мој говор. Ја сам предложио, да се ова уредба — закон о порезу на ратне богаташе — упути финансијском одбору не на коначно дефинитивно решење, да се ми о тој ствари више не бринемо, него сам казао, да овај предмет упутимо финансијском одбору Народне Скупштине, да чујемо мишљење финансијскога одбора Народне Скупштине и кад саслушамо мишљење финансијскога одбора, да онда донесемо дефинитивну одлуку о тој уредби о порезу на ратне добитке. Јер не може бити сумње о томе, да то спада у нашу надлежност, да испитамо ову уредбу, јер ми можемо у овој уредби правити промене какве за добре нађемо само је питање о томе, да ли би ми вршећи ову надлежност других одбора Народне Скупштине поступили исправно са обзиром на финансијску политику државну. Јер може нам се лако догодити случај да донесемо, да узаконимо једну уредбу и да створимо

било материјално, било формално право финансијско краткога века и да Народна Скупштина нађе, да се мора нека ствар променити и онда би ми само повећали ону збрку, која постоји у пореској администрацији ове земље. То су дакле моји мотиви, који су ме руководили да учиним овај предлог, да се ова уредба о порезу на ратне добитке упути финансијском одбору.

Господин референт Стојиљковић казао је, да је овај предмет био пред финансијским одбором. То је тачно у толико, што је био пред финансијским Одбором привременог Народног Представништва. А како се тамо претресало у финансијском одбору привременог Народног Представништва, то врло добро зна и господин референт. Искуство је показало, да има ствари, које треба да се измене. Господин Анђелић и господин Љуба Јовановић навели су неке ствари а ја ћу поменути рад финансијских органа са пореским аконтацијама у Војводини. Предстоји директна опасност за велики део привредних јединица, које тамо постоје ако се тако и даље буде радило. То су питања са којима треба да се позабави финансијски одбор, то су питања са којима можемо да се позабавимо и ми. То су питања са којима би се могли позабавити и ми, али држим, да је исправно, да ми, који смо надлежни да то питање решимо само за кратко време, не прејудуцирамо дефинитивно решење овога питања, како ће га предложити финансијски Одбор Народној Скупштини, па да онда своје решење доведемо у склад са оним решењем, које ће финансијски Одбор предложити Народној Скупштини.

Што се тиче пута и начина...

Председник Миша Трифуновић: Задржите се, господине посланиче, на лична обавештења.

Др. Светислав Поповић: Јесте, господине Председниче, ствар је важна и тиче се и осталих уредаба, али ја ћу молити само да додирнем још једнога питања.

Што се тиче пута и начина, како ће се ово наше решење доставити финансијском Одбору, непосредно или посредством Народне Скупштине, држим, да то питање не може да прави тешкоћа, кад се ради о тако важним стварима као што је пореска политика и пореска управа и кад је могућност да неку ствар радимо временом ограниченим до 28. децембра. Ја држим, да постоји могућност да и сама Народна Скупштина наше решење упути финансијском Одбору. У свако доба могла би се заказати седница Народне Скупштине, која би уступила тај наш допис финансијском Одбору. Дакле, сва та питања не би правила никаквих тешкоћа и у ономе случају, ако би била потреба, да то наше решење иде посредством Народне Скупштине.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Славко Шећеров.

Др. Славко Шећеров: Господо, ми имамо да решимо две начелне ствари. Прво, да ли ми по члану 130. Устава треба да претресамо ову и сличне уредбе финансијске природе и друго, да ли смо у начелу за овакав ратни порез? Пред вама стоје та два начелна питања. Господин Љуба Јовановић је већ изложио своје погледе, који се не слажу са погледима господина Светислава Поповића. Ја мишлим, да је тумачење господина Љубе Јовановића много тачније него мишљење господина Светислава Поповића.

Господо, ствар стоји овако: Ово је један привремени закон и по члану 130. Устава поднесен је Законодавном Одбору и Законодавни Одбор има да се изјасни, да ли га прима, измењује или одбацује. Нигде није предвиђено, да се финансијски одбор позива, да се изјасни о тим привременим законима и уредбама. С обзиром на то, што је кратак рок, господо, ми имамо да се изјаснимо. (Др. **Јанко Шимрак** упада у реч.) Молио бих господина Шимрака, да ми не упада у реч кад говорим а ја ћу га после саслушати.

С обзиром на то што имамо и сувише мало времена, треба да се журимо, да уредбе што пре свршимо. Колико сам видео из говора поједине господе, највећи је део говорника био за порез на ратну добит и чини ми се, да Законодавни Одбор може да замери и Влади и Министру Финансија то, што тај закон није извршан. Влада поред свега тога што је имала у рукама један закон, није га извршила енергично. Видим, пред вама је сада тај закон, да га узаконите и ви се устекете да га узаконите. Ја мислим, да то не би био прави поступак. И баш зато, ако хоћете да се појача та ствар, мислим, да узмемо у поступак овај закон на ратне добитке те да га примимо начелно и да пређемо на расправу у појединостима. Господину Лазичу даје се могућност, да поједине ствари у њему поинтри. Ја бих молио, да не одложимо ту ствар него да приступимо решењу у начелу.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Жарко Миладиновић.

Др. **Жарко Миладиновић**: Господо, ја ћу одмах да изјавим, да ћу гласати за уредбу, која је предложена, о порези на ратне добити, јер пре свега држим, да је тај закон оправдан и да је потребно било да се пореза удари на ратне добити; а друго, тај је закон, код нас у новим крајевима, доста и извршан. Што није извршан овамо у Србији и Црној Гори, то нам нису казали разлоге, али требало би овде ударити по ратне богаташе и наплатити порезу од њих у толико пре, што смо видели, да наш буџет не стоји онако како бисмо ми желели. Што се тиче предлога господина Поповића, ја се с њим не могу сложити и слажем се са предлогом господина Љубе Јовановића, да донета нема прописа, као што је казао извештач, да се Законодавни Одбор има да обраћа финансијском одбору преко Народне Скупштине. Приговара се, да за то нема одредаба у томе погледу. Главно је, да Законодавни Одбор има да донесе своје решење. Овде се не ради о новој финансијској политици па да се може штогод приговорити, него се остаје у оквиру предложене уредбе, односно финансијске политике, која је у течају.

Што се тиче предлога господина Анђелића, ја држим, да код ове начелне дебате њему не би било места, иначе ћу се код специјалне дебате осврнути на тај приговор и казаћу разлоге зашто га не могу примити. Ја сам за то, да се ова уредба у начелу прими.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Дулибић.

Др. **Анте Дулибић**: Господо, овај закон има ретроактивну снагу, протеже се уназад и за прошлу годину. То је добро за оне случајеве, господо, где није био разрезан тај порез и где није био плаћен, а морао је да буде плаћен. Али у примени овога закона догодиле су се, господо, велике не-

правице код нас зато, што је овај закон имао ретроактивну снагу, шта се је учинило? Протегао се је овај закон на прошлу годину на све ове случајеве, господо, где је народ већ био платио порезу на ратне добити, где је постао правомаћан и порезу плаћао. Господо, пореза на ратне добити за 1916., 1917. и 1918. годину наплаћена је код нас са особитом строгишћу. Ту можда ратни богаташи нису ни плаћали колико би требало да плате, или је уопште нису ни платили. А онај који је, господо, платио ту порезу — ту порезу на ратне добити — то је био само сељак. Извозничари, велики диферанци и трговци нису је платили; али зато нема сељака у Далмацији, који у 1916., 1917. и 1918. год. није био задужен овом порезом. Он није стекао новац и имање а плаћао је ову порезу зато, што су порезу срачунавали с обзиром на то, што су појединци имали нешто више имовине, што је долазило чисто услед саме валуте. Поједини од тих људи чинили су и своје утоке, жалбе, које су биле све одбијене и тако су ти људи морали да плате ту порезу. Сада, кад је дошао овај привремени закон од 1920. године са својом повратном снагом, а само зато што он има по коју строжију ставку, рекло се да се он протеже у назад, пошто се опет хтело да се утера пореза на ратне добити, уз ову порезу, коју су људи већ платили. То је, господо, силно неправедно и то не одговара ни једном начелу правогa опорезивања. Људи су већ 1916., 1917. и 1918. године по строгим прописима порезивања платили порезу на ратне добити и сада како долази то, да на темељу познијегa закона, који је у неком погледу нешто строжији, да ти људи опет морају да плаћају ту порезу. То је, господо, једна силна неправда. Мени, господо, није стало нити ми је жао ратних богаташа, који ће моћи и даље да живе и кад плате ову порезу, него ми је жао сељака, који тамо у Далмацији неће моћи да живи. Ја бих предложио, да се у дотичном члану, који говори о повратној снази или наредноме члану изречно каже, да се онде где је правилно било разрезивање пореза и где је тај разрез постао правомаћан не смије и не може закон да протеже у назад, да дакле нема ретроактивну моћ. Иначе ћу бити присиљен да гласам противу закона са мотивацијом, да нисам противан да се плаћа пореза на ратне добити, него да сам одлучио за то, али да је они који могу да плате и плате.

Извештач др. **Славко Шеферов**: Ја мислим, да примедбе господина Дулибића немају места у начелној дебати. Ако има неправде у извођењу овога пореза, онда господин Дулибић може да се потруди да се то ублажи. Ја обраћам пажњу на члан 49., који каже (чита):

»Члан 49.

Сви закони и законске наредбе о порезу на ратне добитке, који су затечени у новим областима, вреди сваки за своју област за све ратне године наведене у чл. 1. овога закона онако како су исти примењивани у години 1918., у колико нису промењени у наредним чланцима овога закона. Но у погледу Далмације и Словеније са том изнимком да закон од 16. фебруара 1918. године вреди само за порезивање ратних добитака из године 1916. и 1917. и 1918., дотим за порезивање ратних добитака из године 1919. вреди одредбе парске наредбе од 16. априла 1916. год. и спроводне наредбе од 8. августа 1916. год., у колико и

оне нису промењене овим законом, а закон од 17. априла 1918. године укида се посве».

Ја нећу да кажем, да овоме нема места, али му нема места овде у начелној дебати. Ако господин Дулибић хоће да ревидира извесне одредбе, нека тражи, да се код односних одредаба унесу друге одредбе, које ће строгост досадашњих ублажити.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Дрофеник.

Јосип Дрофеник: Предлагам, да се нагласи в посебни резолуцији, да се мора давек на војне добичке извајати за всю државу енако. Тако, како смо чули од господра дра. Дулибића, се годи туђи при нас. Наглашати морам, да се је закон о давку на војне добичке при нас алицирао посебно на кметски стап, тако да је дости кметов скоро морало из хише ин изгубити ексистенцо. Зато предлагам:

»Закон о давку на војни добичек мора велати за цело државо ин се повсод енако извајати.

За војни добичек се море сматрати само фактични прирастек преможења од часу војне. В побенем случају се на та закон не сме упорабљати при људех, ки дејанско нисо придобили преможења мед војно ин катерих дејанско преможење одговарја само предвојни вредности».

Достикрат се намреч долоча вишина војнега добичка з озиром на навидезно вechјо вредност преможења ради валутне диференце, не па з озиром на в ресници вechјо фактично вредност преможења. Тода ми морамо с тем законом зграбити ресничне војне добичкарје, не на навидезних, кајти при многих људех, катерим се данес предписује давек на војне добичке, је преможење по војни исто, в многих случајих цело мање, како р је било пред војно, али на цело мањше.

Зато нај бо беседило закона тако јасно, да се не бо могел закон алицирати на никогар другега, ампах само на ресничне војне добичкарје, катере се фактично ин пријело како р би било то потребно. Ако би се та закон правилно примењавал ин то в цели држави, лахро гарантирам, да нимамо применкљаја в прорачуну.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Момчило Нинчић. (Није овде.) Више нема, господо, пријављених говорника. Приступамо решењу и ја ћу ставити на гласање начелно. Ко је за то, да се ова уредба броја 25 синека, а то је привремени закон о порезу на ратне добитке, у начелу прими, тај ће седети. (Др. Светислав Поповић и Војислав Лазич: Ми смо тражили и предлагали, да се овај закон врати Финансијском Одбору.)

Известилац др. Славко Шећеров: Прво да гласамо о овоме што сте ви, господине председниче, предложили.

Др. Светислав Поповић: Напротив, прво има да се гласа о нашем предлогу.

Председник Миша Трифуновић: Дакле, господра предлажу, да се овај закон врати у секцију.

Др. Светислав Поповић: Претходно питање, које има да се реши, оно је у томе, да се предходно саслуша мишљење финансијског одбора.

Др. Лаза Марковић: Кад се, господо, појавило једно предходно питање, да се ствар врати у Одбор, онда се о томе предходном питању прво гласа. Али кад се појави један предлог специја-

лан, онда се не гласа прво о том предлогу. Ово што предлаже г. Поповић, то је посебан предлог, да се предходно саслуша мишљење финансијског одбора. Предлог г. Поповића није, да се ствар врати у секцију. Предходно би питање било, кад би г. Поповић предложио, да се врати секцији. Зато сам ја мишљења, да се гласа о предлогу секције.

Др. Светислав Поповић: Онда ја формулишем свој предлог, да се врати секцији и да она предходно испита мишљење финансијског одбора.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја не примам тај предлог.

Председник Миша Трифуновић: Пошто господин известилац не прима овај предлог, ја ћу ставити на гласање, ко је за то, да се овај закон у начелу прими, тај нека седи... (Др. Лаза Марковић: Може се гласати о предлогу господина Поповића, да се овај закон врати секцији.)

Ако жели одбор, ја ћу ставити на гласање овако: ко је за то, да се овај предлог врати секцији, тај нека седи, а ко је против нека устане. (Чује се: Нисмо разумели питање.) Ја ћу питање поновити још једанпут. Ко је за то, да се овај закон врати у секцију нека изволи седети, а ко је против тај нека устане. (Осам посланика је устало.) Стављам обрнуто питање. Ко је за то, да се овај закон врати у секцију тај нека изволи устати, а ко је против нека изволи седети. (Устаје 11 посланика.) Већина је, господо, за то, да се овај закон врати у секцију. Према томе, он ће се упутити/секцији.

Др. Момчило Нинчић: Зашто да се враћа у секцију?

Председник Миша Трифуновић: Зато што је тако решено. Ви сте, г. Нинчићу требали, да будете овде и да говорите, а ви нисте били ту.

Изволите чути даље.

Љуба Јсвановић: Ја хоћу да замолим сву господу, која желе да предложе какве измене или допуне овога текста, да те своје предлоге саопште финансијској Секцији, да их има готове.

Известилац др. Славко Шећеров: Ми немамо шта да решавамо. Ми ћемо то упутити Финансијском Одбору. (Гласови: То ће се решити у Секцији!)

Председник Миша Трифуновић: Овај је закон враћен Секцији. Финансијски Одбор нема ту никаква посла. (Др. Момчило Нинчић: Па нема ни Секција!) Тако је решено, г. Нинчићу. — Изволите чути даље.

Известилац др. Славко Шећеров (чита):

»Бр. 27. списка Уредаба: Привремени закон о расрезу пореза у Србији и Црној Гори за 1921. и 22. годину од 27. јуна 1921. године, прилог Службених Новина бр. 191/21.

Важн искључиво за територију пређашње Србије и Црне Горе. У главном је чисто техничка потреба пореске администрације за правилно функционисање притицања државних прихода. Та је прилика употребљена и да се повиси стопа пореза на земљиште, што је услед валутног решења 1 : 4 учињено у свима осталим областима крунске вредности. Односне пореске стопе су утрустичене. Као нарочита и корисна новина уводи се овим привременим законом Порески Апелациони Суд, што је од велике важности за правилан рад пореских власти, а та ће се установа доцније, у колико

се у пракси покаже као целесходна, устројити и за остале области.

Одсек предлаже, с обзиром на горње разлоге, да га Одбор усвоји без измена с тим, да му се има дати значај сталнога закона.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, отварам начелну дискусију о овоме закону. Има реч г. Марковић.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, мени овај извештај није јасан. У њему стоји ово: »Привремени закон о разрезу пореза у Србији и Црној Гори«, па онда се каже у извештају ово: »Важи искључиво за територију пређашње Србије и Црне Горе. У главном је чисто техничка потреба пореске администрације за правилно функционисање притицања државних прихода.« Шта је, господо, »у главном«, а шта је то: »чисто техничка потреба«. А сада чујте шта каже даље: »Та је прилика употребљена и да се повиси стопа пореза на земљиште, што је услед случајног решења 1 : 4 учињено у свима осталим областима крунске вредности«. Ко је употребио ту прилику. — не види се. Па онда се даље каже овако: »Односне пореске стопе су утростручене«. А на крају извештаја се каже: »Одсек предлаже, с обзиром на горње разлоге, да га Одбор усвоји без измена с тим, да му се има дати значај сталнога закона«.

Е, господо, ја молим за обавештење: у каквом односу стоји ово троструко повећање пореза у областима Србије и Црне Горе са питањем односа између круне и динара. То је прво. Друго, да ми се објасни, молим вас, које су то пореске стопе, које су утростручене и у којим крајевима и да ми се тако исто објасни: да ли је оваквом једном реформом у истини уведени један исти терет за целу земљу у погледу порезе на земљиште? Ја сам дневни ред погрешно схватио и не знам како је ово дошло данас на дневни ред. Како је г. Министар био на путу били смо одложили ову ствар, док се он не врати. Ја и сада предлажем, пошто су овђе изузетно важна питања, у којима Законодавни Одбор може да погрешни и донесе решење недовољно обавештен, да се ово одложи, док г. Министар не дође. Он овде има да брани своју политику, јер је ово једна од најкрупнијих ствари, које смо до сада решавали. То би био мој предлог.

Председник **Миша Трифуновић**: Ја сам ово ставио на дневни ред зато, што ми је дошло из Одсека. Као што знате ми хитамо са стварима и чим нешто дође, ставља се на дневни ред. Мало пре сам још рекао, да ми имамо много послова и могу остати несвршени. Ово је дошло у Председништво Законодавног Одбора и ја сам га ставио на дневни ред.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Ја се слажем са предлогом госп. Нинчића.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има референт Министарства Финансија.

Референт Министарства Финансија **Милош Стојиљковић**: Ја имам једно овлашћење, од стране г. Министра, да би се прекинула излишна дискусија о овоме предмету. Овај привремени закон о разрезу пореза у Србији и Црној Гори је по својој природи чисто технички, има само једну одредбу која дира у материјалну страну закона, а та је у чл. 2. где се вели, да се порез повећава на земљишта у троструком износу само у Србији и Црној Гори. Г. Марковић је ставио мало пре неколика питања, о којима жели објашњења. (Др. **Нинчић**: Нека се стави мој предлог на решавање. — Др. **Светислав Поповић**: Нисте требали решавати док Министар не дође. — Граја.) По овоме закону плаћано је у Србији и Црној Гори просторност од хектара. Стопе су биле 3, 4 и 5 и оне се сада утростручују. Што је ово г. Министар унео, то је била само једна финансијска потреба у моменту, кад је овај законски предлог поднет. Данас се појавио изванредан мањак за покриће потреба и тај је дефицит хтео да се покрије овим начином. Међутим како је сада дефицит врло велики, он мора да тражи на широј основи све приходе. Стога он нема ништа против тога, ако овај последњи став 2. члана отпадне, а у буџету за 1922. годину да се предложе друге мере за покриће.

Председник **Миша Трифуновић**: Г. Председник секције и г. известилац у име секције категорички траже, да се ова ствар сада скине са дневног реда. Ја морам као председник, када секција тражи, да прекинем сваку дискусију и молим Законодавни Одбор да ли пристаје да се ова ствар скине са дневног реда. (Гласови: Тако је! Да се врати.) Хоћемо ли продужити даље? (Нећемо!) Господо, данашњу седницу закључујем, а за идући дневни ред предлажем продужење дневног реда.

Војислав Лазик: Молим реч.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, ово је врло важна ствар, када кажемо да се врати, али тако да онет мора изаћи или пред нас или пред Народну Скупштину, да не би у законом року добила санкцију, ако не буде била решена. За идућу седницу предлажем продужење данашњег дневног реда.

Седницу закључујем, а идућу заказујем за прекосутра у суботу у пет сати по подне.

(Седница је закључена у подне и четврт.)